

Finančný majetok je vykázaný ako majetok alebo záväzky v nižšej z reálnej hodnoty alebo súčasnej hodnoty minimálnych lízingových splátok. Operatívny lízing v porovnaní s finančným lízingom vyššie spomenuté podmienky nemá splnené. Platby pre operatívny lízing sa vykazujú vo výške výdavkov.

Rezervy a podmienené položky

Podľa ustanovení štandardu IFRS pre SME sa rezervy vykazujú iba v prípade, ak existuje súčasná povinnosť ako výsledok istej minulej udalosti a od účtovnej jednotky sa očakáva odliv ekonomických úžitkov a suma, ktorú zaplatí môže byť spoľahlivo ocenená. Rezervy musia byť časovo rozlíšené v týchto prípadoch:

- nevýhodné zmluvy
- záruky;
- reštrukturalizáciu a
- vrátení predajov.

Rezervy nemôžu byť časovo rozlíšené pre budúce prevádzkové straty alebo budúce reštrukturalizácie. Podmienené záväzky nie sú uznané ako záväzky, ale sú zverejnené ako odhadované finančné efekty.

Náklady na prijaté úvery a pôžičky

Náklady na prijaté úvery a pôžičky, rovnako ako aj úroky a ostatné položky s tým súvisiace, ovplyvnia výsledok hospodárenia v momente ich vzniku, namiesto toho aby boli aktivované.

Zamestnanecké požitky

Štandard IFRS pre SME pripúšťa zjednodušené účtovanie o penzijných fondov v prípade, ak ocenenie definovaných požitkov plánu s použitím úverovej metódy projektovanej jednotky je príliš zložitý alebo nákladný. Účtovaním penzijného sporenia sa musí vykázat všetky náklady minulej služby ihneď do výsledku hospodárenia, a všetky aktuárske zisky alebo straty z toho vyplývajúce sa musia vykázat okamžité vo výsledku hospodárenia alebo iných súčastiach komplexného výsledku.

Úžitky a podnety

Spoločnosť, ktorá sa zvažuje prijatie štandardu IFRS pre SME môže už v priebehu rozhodovania zaznamenať niekoľko výhod tohto štandardu v porovnaní s uplatňovaním celého balíka štandardov IFRS. Ustanovenia štandardu IFRS pre SME majú oveľa stručnejší, približne 75 krát menší rozsah strán s požiadavkami oproti celému balíku štandardov IFRS. Jednou z významných výhod tohto štandardu je aj menšie množstvo alternatívnych možností pri zostavovaní účtovnej politiky, čo následne vytvára jednoduchší priestor na jeho implementáciu do praxe.

Lízing

- Lízing sa klasifikuje ako finančný lízing alebo ako operatívny lízing. Finančný lízing má za následok prevod podstatne všetky významných rizík a odmien spojených s vlastníctvom, ktoré sa prenáša z jednej strany zmluvy na druhú, kým pri operatívnom lízingu to takto nefunguje.

Rezervy a podmienené položky

- Rezervy sa uznávajú keď existujú súčasná povinnosť, ktorá je výsledkom minulej udalosti. Podmienené záväzky sa nevykazujú ako záväzky.

Náklady na prijaté úvery a pôžičky

- Náklady na prijaté úvery a pôžičky ovplyvňujú výsledok hospodárenia v momente ich vzniku, nie sú teda aktivované

Zamestnanecké pôžitky, vrátane penzijných plánov

- Jednotky majú možnosť zjednodušeného výpočtu povinností z definovaných pôžitkov, použitím úverovej metódy projektovanej jednotky. Všetky náklady minulej služby musia byť uznané okamžite vo výsledku hospodárenia. Všetky aktuárske zisky alebo straty musia byť uznané okamžite, buď vo výsledku hospodárenia alebo v iných súčiastiach komplexného výsledku.

Na druhej strane existuje aj niekoľko tvrdení, podľa ktorých je uplatňovanie štandardu IFRS pre SME nevýhodné. Jednou z nevýhod štandardu IFRS pre SME je to, že v mnohých aspektoch je tento štandard oveľa viac orientovaný na jednotlivé pravidlá, čím sa znižuje priestor na ich praktickú implementáciu prostredníctvom pomocných návodov a riešení, ktorých je v celom balíku IFRS oveľa viac. Táto situácia môže viesť niektoré organizácie k adoptovaniu si niektorých pravidiel, ktoré sú upravené v celom balíku štandardov IFRS, v prípade ak nie sú dostačujúco upravené v štandarde IFRS pre SME..

Jednou z výziev na prijatie a adaptáciu štandardu IFRS pre SME je jeho medzinárodná akceptácia v rovnakom čase a za prijateľne náklady. Podľa prieskumu spoločnosti Grant Thornton UK LLP³⁰ by do definície „malého a stredného podniku“ spadalo až 99 % spoločností na celom svete. V súčasnom období takmer všetky nekótované spoločnosti vo zväčšujúcej sa miere obchodujú na medzinárodných trhoch alebo získavajú finančné zdroje zo zahraničia. Účtovná závierka zostavená v súlade s medzinárodnými štandardmi finančného vykazovania zlepší prístup účtovných jednotiek k týmto zdrojom na globálnom trhu. Štandard IFRS pre SME sa taktiež môže použiť ako jeden z prvých krokov k adaptácii celého balíka štandardov IFRS pre súkromné spoločnosti, ktoré plánujú v budúcnosti verejne obchodovať na burze cenných papierov. Štandard IFRS pre SME môže byť relatívne lacnejšia alternatíva vykazovania pre veľký počet účtovných jednotiek.

Abstrakt

³⁰ [http://www.grant-thornton.co.uk/thinking_blogs/publications/ifrs_news_special_edition.aspx]

Rada IASB vydala štandard IFRS pre SME 9. júla 2009. Štandard obsahuje 35 samostatných kapitol. V tomto článku sú v stručnosti zhrnuté hlavné charakteristiky riešenia významných problémových oblastí, upravovaných v tomto štandarde.

Klíčová slova: Medzinárodný štandard finančného vykazovania pre malé a stredné podniky, IFRS pre SME

Summary

In 2008 expired 100 years after the death of the largest Czech historian of bookkeeping, K. P. Kheil jr. This article recalls his life, work and the importance for today

Key words: International Financial Reporting Standard for Small and Medium-sized Entities, IFRS for SME

JEL klasifikácia: M41

Použité zdroje:

- [1] International Accounting Standards Board (IASB®). 2009. IFRS® for SMEs International Financial Reporting Standard (IFRS®) for Small and Medium-sized Entities (SMEs). London: the International Accounting Standards Board (IASB), 2009. 231s. ISBN: 978-1-907026-17-1
- [2] Miller, R. 2010. Is IFRS for SMEs For Your Company?. In Financial Executive, ISSN: 0895-4186, Jun2010, Vol. 26 Issue 5, p16-16, 1p;
- [3] Carfang, T. 2010. IFRS and Small and Medium-Sized Entities. In Pennsylvania CPA Journal, ISSN: 0746-1062, Summer2010, Vol. 81 Issue 2, p1-2, 2p 81(2), 1-2..
- [4] DeFelice, A. 2010. IFRS for SMEs-U.S. GAAP. In Journal of Accountancy, ISSN: 0021-8448Apr2010, Vol. 209 Issue 4, p30-30, 1p;
- [5] <http://www.iasb.org/Home.htm>
- [6] <http://www.sec.gov/>
- [7] <http://www.grant-thornton.co.uk> .

Kontakt

Stanislava Husárová, Ing., Katedra účtovníctva a audítorstva, FHI EU v Bratislave, Dolnozemska cesta 1/b, 852 35 Bratislava, tel.: +421 2 67 295 775, husarova@euba.sk

VYUŽITELNOST BILANČNĚ-TEORETICKÉ DISKUSE³¹

Utilizability of balance-theoretical discussion

Miloslav Janhuba

Jako bilančně-teoretická diskuse bývá označován obsah publikovaných názorových škol, stanovisek, kritiky a obhajoby forem a obsahu účetních výkazů (účetní závěrky), zpravidla s těžištěm v rozvaze majetkové.

Historické základy bilančních teorií jsou v podstatě založeny výhradně na interpretaci obchodního práva (Říšský obchodní zákoník Rak.-Uh., Něm.). Tyto interpretace dnes označujeme souhrnně jako (omezeně) statickou koncepci bilancování (vykazování). V jejím rámci docházelo až do počátku druhé světové války k dalšímu štěpení tak, jak se zdůrazňovaly určité stránky výstavby výkazu rozvaha a účtu ztráty a zisku³² pro potřeby uživatelů a zpracovatelů. V rámci (omezeně) statických přístupů se vždy vycházelo z historického ocenění a zachycení případných odpisů přicházelo na řadu až v okamžiku, kdy byl předběžně vyčíslen hrubý zisk. Takto pojatá rozvaha měla uvádět *výsledek* jako změnu ve výši ryziho jmění (první cíl duálního přístupu) a podávat přehled stavu (status) majetku, dluhů a ryziho jmění vlastníků (druhý cíl duálního přístupu).

Až v první čtvrtině dvacátého století přichází E. Schmalenbach s požadavkem na sestavování *monistické* rozvahy a jejího doplnění o účet (výkaz) ztrát a zisků za uplynulé období. Schmalenbach rovněž zásadním způsobem přehodnotil funkci rozvahy a nově utřídil (a pojmenoval) prvky, které tvoří její obsah.

U Schmalenbacha je rozvaha (balance) *přehledem odpočívajících obchodů* (*schwebende Geschäfte*), tj. dosud neukončených aktů plateb a přijímání peněz. Rozvaha podle Schmalenbacha je určitým „prostředníkem“ mezi souhrny údajů o kategorii [peníze a jejich pohyb] a o kategorii [výsledek činnosti]:

³¹ Tento článek byl zpracován jako jeden z výstupů výzkumného záměru "Rozvoj finanční a účetní teorie a její aplikace v praxi z interdisciplinárního hlediska" registrační číslo MŠMT, RP 6138439903.

³² Tyto dvě části – v lepším případě – představovaly účetní závěrku. Zpravidla se však „závěrkou“ rozuměla pouze rozvaha. „Závěrek“ je konečná částka (zisku), která „zavírá“ účet rozvažný konečný spolu s účtem ztráty a zisku a vchází do vlastního kapitálu.

S nástupem Schmalenbachových koncepcí se bilančně-teoretická diskuse zásadně rozdělila na dynamickou větev (Schmalenbach, Sommerfeld, Schmidt, Walb aj.) a na větev statickou (LeCoutre, Findeisen, Nicklisch aj.). Vzniká rovněž tzv. ryze statické bilancování, které zdůrazňuje okamžikový, momentní charakter zobrazovaných skutečností – bilanční den – a orientuje se výhradně na věcně správné započtení každé jednotlivé položky aktiv a dluhů (na základě inventury) a jejich ocenění *aktuální tržní cenou v den sestavování*. V extrémním případě je ryze statickou bilanci možné sestavit i v případě, kdyby se nevedlo účetnictví, anebo kdyby jeho údaje nebyly k dispozici (což prakticky nastává mj. u zahajovacích rozvah).

Pro soudobé podmínky vykazování majetku, závazků a vlastního kapitálu v rozvaze jsou zčásti významné pouze některé z teoretických bilančních koncepcí, především je to Schmidtova *organická bilance*, která měla vyřešit problematiku vykazování majetku a výsledku v podmínkách vysoké inflace a zároveň rozšířit informační potenciál účetního výsledku rozdělením zisku na skutečný (organický) zisk a na přínosy a újmy z pohybu cen a cenové hladiny. Schmidt požaduje oceňování položek aktiv *platnými tržními cenami* a u dluhů *aktuální výší zadlužení* tj. současnou (diskontovanou) hodnotou budoucích plateb. Protože si byl vědom problematičnosti stanovení potřebné diskontní sazby, připouštěl zde i ocenění nominální hodnotou. Jeho koncepce bilancování vyžaduje rovněž u každé položky provést přepočítání na pevnou kupní sílu měny (ke dni vykazování). S ohledem na rozdílnost dopadu pohybů v celkové cenové hladině (inflaci) na čistě monetární položky aktiv a na závazky a nepeněžní aktiva se celková diference vznikající touto cestou u peněžních položek vyazuje u Schmidta zvláště jako *zdánlivý zisk/ztráta*. Další rozdíly z pohybu cen jednotlivých složek aktiv by měly být vykázány jako „Změna ocenění odpočívajícího majetku“, která se mohla u Schmidta objevit „normálně“ jako pasivní pozice vlastních zdrojů, ale výjimečně také jako aktivum (v případě faktického poklesu tržních cen aktiv). Teprve reziduální výsledek (očistěný o vlivy změn cen a pohyb celkové cenové hladiny) označuje Schmidt jako *organický zisk* a považuje ho současně za horní hranici možné výplaty jakýchkoliv podílů. Důsledná aplikace jeho koncepce vede k zajištění tzv. věcného zachování podnikové podstaty v pevné kupní síle měny, dnes označovanému jako *brutto zajištění*.³³

Tendenci současných posunů v pravidlech vykazování výsledku lze charakterizovat jako aglomerovanou organickou bilanci vystavěnou na myšlence bilancování v aktuálních výstupních cenách. Výsledek je tu tvořen jak realizovanými zisky/ztrátami, tak také realizovanými a nerealizovanými přínosy/újmami. Přitom však nemáme zpravidla k dispozici jednoznačný mechanismus stanovení stropu pro vyplacení podílů na vykázaném zisku, ačkoliv s koncepcí (jakéhokoliv) zachování podnikové podstaty je ničím neomezené vyplacení podílů neslučitelné.

Pokusme se přiblížit si obsah základních účetních výkazů – rozvahy a výsledovky – v pojetí organické bilance s aktuálními výstupními cenami a pevnou kupní silou měny vykazování na nepříliš rozsáhlém příkladě, ze kterého by měly vyplynout hlavní užití postupy. Pro ocenění na bázi aktuálních výstupních cen je nezbytné připomenout, že tento model abstrahuje od realizačního principu a nedodrжуje zásadu opatrnosti, protože považuje zpravidla *veškerá prodejná aktiva za skutečně prodaná*. Dále platí, že model lze prakticky

³³ Toto zajištění počítá s cenovými změnami veškerých složek aktiv, bez ohledu na to zda jsou financována z vlastních, anebo z cizích zdrojů. Pokud se pro potřeby příslušné analýzy podaří vyčlenit aktiva, která jsou financována z cizích zdrojů, přepočty se provedou pouze u „vlastních aktiv“ a šlo by o *netto zajištění* věcného zachování podnikové podstaty. Současné účetnictví a vykazovací praxe neumožňuje exaktně oddělit aktiva podle způsobu financování, proto se pro takové analýzy zpravidla stanoví hypotéza *fiktivního přiřazení*, mezi takové patří např. Coenenbergova přiřazovací fikce (srov. Wöhe [3], str. 652 a n.).